

Η μουσουλμανική μειονότητα της Θράκης και η στρατηγική χρησιμοποίησή της από την Τουρκία

29/04/2014

Γράφει ο Διονύσιος Κ. Καραχάλιος

Η παρουσία της μουσουλμανικής μειονότητας στην Θράκη είναι αποτέλεσμα των ρυθμίσεων της Συνθήκης της Λωζάνης και, ειδικότερα, της εξαιρέσεώς της από την υποχρεωτική ανταλλαγή των πληθυσμών, με αντιστάθμισμα την αντίστοιχη εξαίρεση των Ελλήνων της Κωνσταντινουπόλεως, της Ίμβρου και της Τενέδου.

Με βάση την απογραφή του 1991, η μουσουλμανική μειονότητα αποτελεί το 33% (περίπου 115.000) του συνολικού πληθυσμού της Θράκης (338.000 κάτοικοι), με διαφοροποιημένα, κατά νομό, ποσοστά. Στον Ν. Ξάνθης αποτελεί το 47,2%, στον Ν. Ροδόπης το 59,6% και στον Ν. Έβρου το 6,6% του τοπικού πληθυσμού.

Η φυλετική σύνθεση της μειονότητας είναι, κατά βάση, τριπλής προελεύσεως. Οι Τουρκογενείς, αποτελούν το 47,37%, οι Πομάκοι το 31,58% και οι Αθίγγανοι το 21,05% των μουσουλμάνων της Θράκης.

Η καταγωγή των Πομάκων, της παλαιότερης μουσουλμανικής εθνοτικής ομάδας, είναι ακαθόριστη. Οι Τούρκοι ισχυρίζονται ότι είναι υπολείμματα Τουρκομάνων επιδρομέων, που εγκαταστάθηκαν στην περιοχή από τις αρχές της βυζαντινής εποχής. Οι Βούλγαροι υποστηρίζουν ότι είναι εξισλαμισμένοι ομοεθνείς τους. Το πιθανότερο είναι ότι πρόκειται για αυτόχθονα πληθυσμό του ορεινού όγκου της Ροδόπης, που έχει τις ρίζες του στους αρχαίους Αγριάνες, λαό απολίτιστο, αλλά πολεμικότατο, τον οποίο αναφέρουν ο Ηρόδοτος, ο Θουκυδίδης, ο Πολύβιος και ο Στράβων. Οι Πομάκοι εξισλαμίσθηκαν κατά την μακρά περίοδο της οθωμανικής κυριαρχίας και με την πάροδο των αιώνων ιδιοποιήθηκαν στοιχεία της βουλγαρικής, αρχικά και της τουρκικής, αργότερα, γλώσσας, σε ένα μικτό προφορικό γλωσσικό ιδίωμα.

Οι Αθίγγανοι εγκαταστάθηκαν στην Θράκη περί τα μέσα του 10ου ή 11ου μ.Χ. αιώνα. Με βάση το γλωσσικό τους ιδίωμα, που προσομοιάζει με την Σανσκριτική και τις γλώσσες της βόρειας Ινδίας, πιθανολογείται η προέλευσή τους από την περιοχή αυτή, την οποία εγκατέλειψαν με διαδοχικές μεταναστεύσεις, φθάνοντας στο σημερινό Ιράν. Από εκεί

διασχίζοντας την Αρμενία και την περιοχή του Καυκάσου ήλθαν και εγκαταστάθηκαν στην Ελλάδα. Κατά την άποψη ορισμένων βυζαντινών συγγραφέων προέρχονται από τους αιρετικούς Μελχισεδεκίτες της Φρυγίας και της Λυκαονίας, που απέδιδαν λατρεία στον Μελχισεδέκ, βασιλέα και ιερέα της Παλαιάς Διαθήκης, τον οποίο θεωρούσαν δύναμη ανώτερη του Χριστού. Εξισλαμίσθηκαν κατά την οθωμανική περίοδο. Από την βλαχική γλώσσα έλαβαν και την προσωνυμία Κατσιβέλοι, που ετυμολογείται από το λατινικό *captivus*, *captivellus*. Ονομάζονται και Ρωμ ή Ρωμά, που προέρχεται μάλλον από το Ρωμαίος ή Ρωμιός και χαρακτηρίζει μόνον τους κατοικούντες στην Ευρώπη αθιγγάνους, γεγονός που επιβεβαιώνει την διαβίωσή τους στα όρια του Βυζαντινού κράτους. Μεταξύ των Τουρκογενών, οι οποίοι εγκαταστάθηκαν στην Θράκη και γενικότερα στην Βαλκανική, σε μεταγενέστερους χρόνους από τις άλλες δύο εθνοτικές ομάδες, περί τα τέλη του 14ου αιώνα, διακρίνονται δύο τάσεις: Οι Παλαιομουσουλμάνοι, που επιμένουν στην διατήρηση των παραδόσεων και στην πιστή τήρηση του Κορανίου στο σύνολο των εκδηλώσεων του καθημερινού βίου και οι Νεωτεριστές, που είναι ευθυγραμμισμένοι με τις κεμαλικές μεταρρυθμίσεις. Η σταδιακή ενίσχυση της δεύτερης τάσεως, σε βάρος της πρώτης, οφείλεται, κατά κύριο λόγο, στην έλλειψη διορατικότητας της ελληνικής πλευράς, η οποία, ήδη από την εποχή του Βενιζέλου, αποδέχθηκε τις αξιώσεις των Τούρκων και έλαβε, στο όνομα της ελληνοτουρκικής φιλίας, μέτρα κατά των Παλαιομουσουλμάνων, με αποτέλεσμα την εδραίωση των Κεμαλιστών και την διαμόρφωση των πρώτων εστιών αλυτρωτισμού στους κόλπους της μειονότητας.

Συγκεκριμένα, όταν ο Κεμάλ κατήργησε το ιερό μουσουλμανικό δίκαιο και στη θέση του εισήγαγε τον ελβετικό Κώδικα (1926), τα θρησκευτικά στελέχη της Τουρκίας, με επί κεφαλής τον σειχουλισλάμ Μουσταφά Σαμπρή, εγκατέλειψαν την χώρα τους και εγκαταστάθηκαν στην Θράκη. Εκεί μαζί με άλλους ντόπιους μουσουλμάνους (Πομάκους, Κιρκάσιους κλπ.), υποστηρικτές της αντιλήψεως για ένα ακηδεμόνευτο από τους Τούρκους και σύμφωνο με την παράδοση Ισλάμ, δημιούργησαν μια ισχυρή ομάδα μουσουλμάνων με αντικεμαλικό φρόνημα, οι οποίοι χαρακτηρίστηκαν ως «Παλαιομουσουλμάνοι» και αποτελούσαν δυναμικό ανασταλτικό παράγοντα της εθνικιστικής πολιτικής, που οι κεμαλιστές επεδίωκαν να μεταλαμπαδεύσουν στην μειονότητα. Το 1930, η ισχυρή αυτή ομάδα ίδρυσε την «Ενωσιν Μουσουλμάνων Ελλάδος», με σκοπό να αγωνισθεί για την διατήρηση των κεκτημένων δικαιωμάτων της, τα οποία απειλούνταν από την εισαγωγή μεταρρυθμίσεων, που επεδίωκαν οι κεμαλιστές.....

Η Τουρκία, εκμεταλλευόμενη το θετικό κλίμα που είχε διαμορφώσει η διακήρυξη και η εφαρμογή, από τους Βενιζέλο και Ατατούρκ, της

ελληνοτουρκικής φιλίας, κατήγγειλε την παρουσία των αντικεμαλικών μουσουλμάνων στην Θράκη, ως παράγοντα ανατρεπτικό των καλών σχέσεων μεταξύ των δύο χωρών και ζήτησε την έκδοση ή απέλαση 150 ηγετικών στελεχών των Παλαιομουσουλμάνων. Ας σημειωθεί ότι την «λίστα» των ανεπιθύμητων υπέδειξε ο τούρκος Πρόξενος στην Κομοτηνή, συνεπικουρούμενος και από την ελληνική χωροφυλακή! Η οφθαλμοφανής παρέμβαση της Αγκυρας στα εσωτερικά της Ελλάδας, παρά τις αντιδράσεις της αντιπολιτεύσεως και πολλών χριστιανών πολιτών, έγινε αποδεκτή από την κυβέρνηση Βενιζέλου. Ο ίδιος ο Βενιζέλος δήλωσε στην Βουλή ότι, «την κοινήν γνώμην αν δεν την έχω σύμφωνον εννοώ να την διαπαιδαγωγήσω και όχι να σύρομαι από αυτήν». Παραβλέποντας την σκοπιμότητα της απαράδεκτης τουρκικής αξιώσεως και θέλοντας να διασφαλίσει το κύρος και την προοπτική της ελληνοτουρκικής φιλίας, η κυβέρνηση απεμάκρυνε από το ελληνικό έδαφος τον Μουσταφά Σαμπρή και όλους τους πρωτεργάτες του αντικεμαλισμού στην Θράκη (1931). Στην συνέχεια, υιοθέτησε σειρά μέτρων, που πρότεινε η κεμαλική Τουρκία και τα οποία απετέλεσαν τα θεμέλια της σταδιακής πορείας της μειονότητας προς τον εκτουρκισμό και την χειραγωγήσή της στα κελεύσματα της τουρκικής εξωτερικής πολιτικής. Η αντικατάσταση του αραβικού αλφαβήτου στα μειονοτικά σχολεία με το λατινικό αλφάβητο, όπως συνέβη στην Τουρκία, η εισαγωγή από την Τουρκία αντιτύπων του Κορανίου και άλλων θρησκευτικών βιβλίων στην τουρκική γλώσσα και με λατινικούς χαρακτήρες, αντί των πρωτοτύπων αραβικών κειμένων, η χορήγηση υποτροφιών, σε μουσουλμανόπαιδες από την Θράκη, για σπουδές σε θρησκευτικά σχολεία της Τουρκίας, η αποστολή ιεροκρηύκων και κατηχητών από την Τουρκία, η υποβάθμιση του έργου των ιεροσπουδαστηρίων Κομοτηνής και Εχίνου, επειδή, κατά την άποψη της Αγκυρας, υπέθαλπαν τον παλαιομουσουλμανικό συντηρητισμό και η αντίστοιχη ίδρυση μειονοτικών σχολείων, όπως το Γυμνάσιο Τζελάλ Μπαγιάρ στην Κομοτηνή, που καλλιεργούν το κεμαλικό ιδεώδες, συνιστούν, με τα σημερινά δεδομένα, τις επιπόλαιες εκδηλώσεις της ελληνικής πολιτικής, επί των οποίων στηρίχθηκε και θεμελιώθηκε η στρατηγική χρησιμοποίηση της μειονότητας από πλευράς Τουρκίας.

Η εξέλιξη αυτή, με τις επικίνδυνες διαστάσεις, που έχει προσλάβει, ακόμη και για την εδαφική ακεραιότητα της Ελλάδας, εξ αιτίας της τουρκικής αδιαλλαξίας και επιθετικότητας, κάθε άλλο παρά συνάδει με το γράμμα και το πνεύμα της Συνθήκης της Λωζάνης. Πράγματι, στις σχετικές με την προστασία των μειονοτήτων διατάξεις της Συνθήκης (άρθρα 37-45), αφ' ενός μεν η μειονότητα της Θράκης χαρακτηρίζεται ως «μουσουλμανική» (άρθρο 45), αφ' ετέρου δε, είναι εμφανής η συμβολή του ισλαμικού δόγματος στην αναγνώριση των μουσουλμάνων της Δυτ. Θράκης ως κοινωνικής συγκροτήσεως με θρησκογενή

υπόσταση. Άλλωστε, ο όρος «μουσουλμανική» μειονότητα επιλέχθηκε με γνώμονα την ειδική και συγκεκριμένη σημασία, που κατείχε ο ισλαμισμός κατά την εποχή της συνομολογήσεως της Συνθήκης της Λωζάνης. Σε αντίθεση με την έννοια του «τούρκου», του οποίου η εθνολογική και ετυμολογική προέλευση παραμένει σκοτεινή, με αποτέλεσμα, μέχρι τον 19ο αιώνα, να έχει την σημασία του άξεστου χωριάτη και του αγροίκου και να αποκτά στοιχεία εθνοφυλετικής ταυτότητας κυρίως χάρη στον κεμαλισμό, ο όρος «μουσουλμάνος» ανταποκρινόταν στην τότε ισχύουσα ιστορική ανάπτυξη των νομικών υποκειμένων, προσδιόριζε την θεωρητική συνύπαρξη αμετάβλητων αρχών και αξιών και καθόριζε την αυθυπαρξία των ιδιαιτεροτήτων τους. Συνεπώς η θεωρητική χρήση του ισλαμισμού, ως μορφοποιού παράγοντα κοινωνικής συνοχής, κρίθηκε η πιο ενδεδειγμένη για τον προσδιορισμό της ταυτότητας των μουσουλμάνων της Δυτ. Θράκης και για την κατοχύρωση και διασφάλιση των ιδιαιτεροτήτων τους, αφού το κυρίαρχο συνδετικό τους στοιχείο ήταν η κοινή πίστη, μετουσιωμένη σε κοινή στάση απέναντι στη ζωή και την κοινωνία.

Ο εκ μέρους της Τουρκίας χαρακτηρισμός της μουσουλμανικής μειονότητας ως «τουρκικής», πέραν του ότι αντιδιαστέλλεται από τον ρητό και σαφή προσδιορισμό της μειονότητας, στη Συνθήκη της Λωζάνης, ως θρησκευτικής, παραβλέπει ηθελημένα τις φυλετικές ιδιαιτερότητες των μουσουλμάνων της Θράκης, οι οποίες, για λόγους ιστορικούς και κοινωνικούς, δεν ευνοούν την εθνολογική τους «ομογενοποίηση». Αντιθέτως μάλιστα, η επιδιωκόμενη από την Αγκυρα καθιέρωση του «τουρκισμού», ως στοιχείου συνοχής των μουσουλμάνων της Θράκης, θίγει τα ιδιαίτερα φυλετικά, κοινωνικά και πολιτισμικά χαρακτηριστικά των τριών εθνοτικών ομάδων, που συναπαρτίζουν την μουσουλμανική μειονότητα και, ταυτόχρονα, αποκαλύπτει ότι, η χρήση του όρου «τούρκοι», για τον προσδιορισμό της, δεν γίνεται επ' ωφελεία των συγκεκριμένων φυλετικών ομάδων, αλλά, ουσιαστικά σε βάρος τους και για την εξυπηρέτηση των γνωστών επιδιώξεων και σκοπιμοτήτων της Τουρκίας.

Δυστυχώς και σ' αυτή την προσπάθεια της γειτονικής χώρας, η «ατυχή» απρονοησία της Ελληνικής πλευράς, προσέφερε απροσδόκητη συνδρομή στις τουρκικές επιζητήσεις. Κατά την περίοδο 1952-1954, η «ανεπίγνωτη» χρήση, εκ μέρους της Ελληνικής διοικήσεως, του όρου «τουρκική μειονότητα», αντί του ορθού «μουσουλμανική μειονότητα» και η επιπόλαιη παρέμβαση του Ελληνα νομοθέτη με το Ν.Δ. 3065/54 «Περί του τρόπου λειτουργίας Τουρκικών Σχολείων Στοιχειώδους Εκπαιδεύσεως Δυτικής Θράκης και ρυθμίσεως ζητημάτων τινών αφορώντων εις την εποπτεία αυτών από τους Επιθεωρητάς Τουρκικών Σχολείων Δυτικής Θράκης», διευκόλυναν την

μεταγενέστερη τουρκική προπαγάνδα η οποία, ακόμη και σήμερα, στις διεθνείς παραστάσεις της, για την «προστασία της μειονότητας», χρησιμοποιεί αυτά τα απρόσμενα «δώρα» ως απόδειξη του «τουρκισμού» των μουσουλμάνων....

Σε αντίθεση με την μειονότητα της Θράκης, ο εξισορροπητικός χαρακτήρας της ανταλλαγής των πληθυσμών δεν λειτούργησε υπέρ της συμφωνημένης παραμονής των Ελλήνων στην Κωνσταντινούπολη, την Ίμβρο και την Τένεδο. Ήδη από την εποχή της συνδιασκέψεως της Λωζάνης, ο Ισμέτ Ινονού είχε καταστήσει σαφές ότι δεν θα ανεχόταν καμιά αμφισβήτηση της εθνικής κυριαρχίας της Τουρκίας και καμιά ανάμιξη ξένων στα εσωτερικά της χώρας του με οποιαδήποτε μειονοτική αφορμή. Οι κεμαλιστές δεν ήταν δυνατόν να ανεχθούν την ύπαρξη της ακμάζουσας ελληνικής μειονότητας, με την βαθιά εθνική συνείδηση και την δεσπόζουσα κοινωνική, πολιτιστική και οικονομική θέση της, εντός του τουρκικού εδάφους. Η συστηματική πολιτική εξοντώσεως της ελληνικής μειονότητας, εκδηλωθείσα ποικιλοτρόπως (ανθελληνικές ταραχές στην Κωνσταντινούπολη τον Σεπτέμβριο του 1956, μαζικές απελάσεις των κωνσταντινοπουλιτών ελλήνων υπηκόων το 1964-65, συντονισμένο πλέγμα απαγορευτικών διοικητικών μέτρων κατά το διάστημα 1964-67 που οδήγησε στην διαρροή του ομογενειακού στοιχείου, σταδιακή εκρίζωση των ελλήνων και πλήρης εκτουρκισμός της Ίμβρου και της Τενέδου, παρά το ειδικό καθεστώς αυτονομίας, που το άρθρο 14 της Συνθήκης της Λωζάνης καθιέρωνε για τα δύο νησιά, κλπ) είχε ως αποτέλεσμα την πλήρη ανατροπή της αρχής της πληθυσμιακής ισορροπίας των μειονοτήτων, που υπήρξε, εν τούτοις βασική προϋπόθεση και δικλείδα ασφαλείας των συμφωνηθέντων στην Λωζάνη. Από τα επίσημα πρακτικά της συνδιασκέψεως προκύπτει σαφώς ότι, ο Ισμέτ Ινονού είχε με πάθος υποστηρίξει την αρχή της πληθυσμιακής ισορροπίας, ως βάση για την αντιμετώπιση των επί μέρους ζητημάτων που δημιουργούσε η ανταλλαγή των πληθυσμών. Ακριβώς 40 χρόνια αργότερα ο ίδιος ήταν ο εμπνευστής της πολιτικής των απελάσεων και της διαταράξεως της ισορροπίας των μειονοτικών πληθυσμών. Την ίδια εποχή η ελληνική κυβέρνηση (πρωθυπουργός Στ. Στεφανόπουλος), ύστερα από πιέσεις των μουσουλμάνων βουλευτών της Θράκης αντικαθιστά τους « μη αρεστούς» νομάρχες, δέχεται τον διορισμό διδασκάλων εκπαιδευμένων στην Παιδαγωγική Ακαδημία της Αγκυρας και επιτρέπει την ανοικοδόμηση και λειτουργία νέου μειονοτικού λυκείου στην Ξάνθη.....

Η συρρίκνωση του ελληνισμού στην Κωνσταντινούπολη, την Ίμβρο και την Τένεδο δυστυχώς δεν αφύπνισε την ελληνική πλευρά, παρά την εμφανή και κατάφορη παραβίαση του πνεύματος και του γράμματος της Συνθήκης της Λωζάνης. Η δραματική αλλοίωση της πληθυσμιακής

ισορροπίας των εκατέρωθεν μειονοτήτων, σε βάρος της Ελλάδας και η ουσιαστική «απονέκρωση» του άρθρου 45 της Συνθήκης, που καθιέρωνε, με βάση την αρχή της αμοιβαιότητας, την αναγνώριση και από την Ελλάδα, των δικαιωμάτων των αναγνωρισθέντων από την Τουρκία για τις ευρισκόμενες στα εδάφη της μη μουσουλμανικές μειονότητες, αντί να αναταράξει την ελληνική στάση, επέτεινε την αμηχανία της. Παρ' ότι ο επί δεκαετίες στόχος της ελληνικής μειονοτικής πολιτικής, που δεν ήταν άλλος από την συγκράτηση και την επιβίωση της ομογένειας στην Τουρκία, είχε καταστεί πλέον ανέφικτος, οι ελληνικές κυβερνήσεις εξακολούθησαν να αποβλέπουν στην διατήρηση του εναπομένου ελληνισμού της Τουρκίας, προβαίνοντας σε σημαντικές παραχωρήσεις στον χώρο της Θράκης. Η ελληνοτουρκική μορφωτική συμφωνία του 1968 συνέβαλε αποφασιστικά στην αύξηση των διδασκομένων μαθημάτων στην τουρκική γλώσσα και στην διείσδυση τούρκων εθνικιστών μετακλητών διδασκάλων στα μουσουλμανικά μειονοτικά σχολεία της Θράκης. Η συμφωνία αυτή αγνόησε πλήρως την προ ολίγου επιβληθείσα κατάργηση της ελληνικής παιδείας στην Ιμβρο και την Τένεδο και, βεβαίως, ουδόλως απέτρεψε, λίγο αργότερα (1971), την απαγόρευση της λειτουργίας της θεολογικής Σχολής της Χάλκης και την επιβολή της υποχρέωσης στα ελληνόπουλα της Κωνσταντινουπόλεως να αρχίζουν κάθε πρωί τα μαθήματά τους με τον τουρκικό όρκο «Είμαι τούρκος» και να τελειώνουν με το «Είμαι ευτυχής που γεννήθηκα τούρκος».....

Η συστηματική εξόντωση του Ελληνισμού και ο εκ διαμέτρου αντίθετος με τις περιστάσεις εφησυχασμός της ελληνικής πλευράς διεμόρφωσαν το πλαίσιο, μέσα στο οποίο αναπτύχθηκε, ιδίως μετά το 1964 (οπότε και η ανατροπή της πληθυσμιακής ισορροπίας έλαβε, πλέον, σαφείς και αναπόφευκτες διαστάσεις), η προβολή συγκεκριμένων τουρκικών αξιώσεων υπέρ των μουσουλμάνων της Θράκης. Η τουρκική εισβολή στην Κύπρο, το 1974, λειτούργησε υπέρ της τουρκικής προπαγάνδας, που δεν διστάζει να εμποτίζει τον μουσουλμανικό πληθυσμό και κυρίως το πομακικό στοιχείο με το «μήνυμα της απελευθέρωσης» της Δυτικής Θράκης από τον τουρκικό στρατό, «όπως έχει πράξει και στην περίπτωση της Κύπρου». Η κεμαλική υποθήκη, διατυπωθείσα το 1920, για την μελλοντική υπαγωγή της Δυτικής Θράκης στην Τουρκία («έχουμε σκοπό να κρατήσουμε τον χώρο αυτό στα χέρια των τούρκων και σαν ενιαίο σύνολο να τον περιλάβουμε σε κάποιο κατάλληλο χρόνο και σε κάποια κατάλληλη ευκαιρία στην μητέρα πατρίδα») εξακολουθεί να διέπει τις τουρκικές αντιλήψεις και βλέψεις και να αποτελεί βασικό στοιχείο της τουρκικής στρατηγικής στον χώρο της Θράκης.

Η έμπρακτη αμφισβήτηση του ελέγχου της ελληνικής διοικήσεως στην περιοχή αποτελεί την τακτική επιλογή, που εξυπηρετεί αυτή την

στρατηγική. Η πρώτη δυναμική εκδήλωση, στο πλαίσιο αυτής της τακτικής, πραγματοποιήθηκε στον Εύλαλο της Ξάνθης, τον Απρίλιο του 1982, όταν οι ελληνικές αρχές εκτελώντας αποφάσεις των δικαστηρίων απέβαλαν περιορισμένο αριθμό μουσουλμάνων και χριστιανών καλλιεργητών από δημόσιες εκτάσεις 2.000 περίπου στρεμμάτων. Ακολούθησε πλήθος αποσταθεροποιητικών ενεργειών, με κορυφαίες, την εμπρηστική συμπεριφορά του τότε Μουφτή Ξάνθης Μουσταφά Χιλμί, που υπό τις παραινήσεις του γιου του Μεχμέτ Αγκά διακηρύσσει ότι, «η μουσουλμανική μειονότητα πρέπει να απολαμβάνει καθεστώς αυτόνομης διοικήσεως», τα γεγονότα του Ιανουαρίου 1988 στην Κομοτηνή, με αφορμή απόφαση του Αρείου Πάγου, που απαγόρευε την χρήση του όρου «τουρκικός» στους τίτλους τοπικών μουσουλμανικών σωματείων, η δράση των μειονοτικών εκλογικών συνδυασμών και κυρίως των βουλευτών Αχμέτ Σαδίκ (Ροδόπης) και Αχμέτ Φαικογλου (Ξάνθης), κατά την περίοδο 1990-93, η άρνηση αποδοχής των νομίμως εκλεγμένων μουφτήδων (1991) και η επιλογή «ψευδομουφτήδων», η συστηματική υποκίνηση αντιδράσεων στα μειονοτικά σχολεία, με αφορμή την έκδοση σχολικών βιβλίων στην τουρκική γλώσσα από τις ελληνικές αρχές (1992), η προσπάθεια δημιουργίας «μετώπου» μουσουλμάνων αιρετών εκπροσώπων της Τοπικής Αυτοδιοικήσεως κ.α. Βασικός μοχλός σ' αυτή τη συστηματική προσπάθεια κινητοποίησης της μουσουλμανικής μειονότητας κατά της ελληνικής πολιτείας υπήρξε (και εξακολουθεί να λειτουργεί προς αυτή την κατεύθυνση) το Γενικό Προξενείο της Τουρκίας στην Κομοτηνή.

Η δράση του τουρκικού προξενείου στην πρωτεύουσα της Θράκης και, κυρίως, ο συχνότατα προκλητικός τρόπος παρεμβάσεώς του, σε οποιοδήποτε θέμα σχετίζεται με την μουσουλμανική μειονότητα της περιοχής, πέραν του ότι προσβάλλει βάνουσα την εθνική μας κυριαρχία, επιδρά καταλυτικά και στην στάση των αλλοθρήσκων ελλήνων πολιτών της Θράκης. Το Προξενείο δεν είναι τίποτε άλλο παρά ένας ολοκληρωτικός καταπιεστικός μηχανισμός, που όχι μόνο δεν εργάζεται, ως όφειλε, για την βελτίωση των σχέσεων μεταξύ των δύο χωρών, αλλά, με την χρησιμοποίηση παντός έκνομου και αντιδημοκρατικού μέσου, έχει μετατραπεί σε καθημερινό φόβητρο και δυνάστη κάθε μουσουλμάνου της Θράκης. Η παρουσία του και η λειτουργία του, χωρίς στοιχειώδη προσχήματα δημοκρατικότητας και ανθρώπινης ευαισθησίας, συγκροτούν τον σταθερό και εν δυνάμει ανασταλτικό παράγοντα για την απεμπλοκή των εγχωρίων μουσουλμάνων από τον ταπεινωτικό ρόλο του πειθηνίου εντολοδόχου, που τους επιφυλάσσει και πιεστικά απαιτεί από αυτούς η Τουρκία. Το ψυχολογικό βάρος που προκαλείται από την ιδέα ότι, το «πανταχού παρόν» Προξενείο παρακολουθεί και ελέγχει πλήρως την ζωή, την δραστηριότητα ακόμη και την σκέψη του κάθε μουσουλμάνου αποτελεί

κυρίαρχο, αν όχι αποκλειστικό, συντελεστή διαμορφώσεως της εκάστοτε συμπεριφοράς του.

Η δράση του Προξενείου είναι απόλυτα ευθυγραμμισμένη με την επίσημη και μη κρυπτομένη άλλωστε, προοπτική, που η Τουρκία έχει σχεδιάσει και επιφυλάσσει στην Θράκη. Αποκαλυπτική είναι η άποψη, που διατυπώθηκε από τον καθηγητή Φ. Αρμάογλου, στο Συμπόσιο της «Ενώσεως Κεμαλικής Εξορμήσεως» (εφημερίδα *Tercöman* 19.2.1988), και απηχεί παραστατικότατα τις διαθέσεις και τις προθέσεις των γειτόνων μας για το ακριτικότερο διαμέρισμα του ελλαδικού χώρου. Κατά τον καθηγητή, «μόνο με την ένταξη της Δυτικής Θράκης εντός των ορίων της τουρκικής επικρατείας θα μπορέσει η Τουρκία να αποκτήσει ένα στερεό στοιχείο ασφαλείας στα Βαλκάνια. Τα σημερινά εδάφη της Τουρκίας στη Θράκη δεν είναι επαρκή». Στο ίδιο πλαίσιο ιδεών κινούμενος, ο σημερινός υπουργός Εξωτερικών της Τουρκίας Ισμαήλ Τζέμ έχει δηλώσει, σε ανύποπτο χρόνο (Πρακτορείο Anadolu, 1.2.1991), πώς «θα φέρει στην επικαιρότητα το δικαίωμα αυτοδιαθέσεως των Τούρκων της Δυτ. Θράκης» Άλλωστε, ακόμη και όταν η διπλωματική γλώσσα επιβάλλει προσεκτικότερη διατύπωση οι Τούρκοι δύσκολα κρύβουν τις πραγματικές τους επιδιώξεις. Ο τότε υπουργός Προεδρίας και κυβερνητικός εκπρόσωπος Γιλντιρίμ Ακτουνά, λίγες μόνο ημέρες προ της αφίξεώς του στην Θράκη, δήλωνε απερίφραστα (απόσπασμα από το δελτίο του γραφείου Τύπου της ελληνικής Πρεσβείας στην Άγκυρα): «Το μέλλον, το συμφέρον και τα δικαιώματα των τούρκων της Δυτ. Θράκης είναι συνδεδεμένα με την πορεία του κράτους της τουρκικής δημοκρατίας. Όσο εμείς μεγαλώνουμε και ενισχυόμαστε, ό,τι τους αφορά, το μέλλον τους θα τελεί υπό εγγύηση..... η Ελλάδα φοβάται και αυξάνονται οι φόβοι της, όσο βλέπει δίπλα της μια μεγάλη Τουρκία, η οποία στα κύτταρά της έχει τη μεγαλοπρέπεια, τη δύναμη της οσμανικής αυτοκρατορίας. Ελπίζω αυτοί οι φόβοι τους να μην πάρουν τη μορφή μιας παρανοϊκής ανωμαλίας. Πρέπει να τους θεραπεύσουμε».

Με αυτό το δόλιο πρόσχημα της δήθεν προστασίας των μειονοτικών δικαιωμάτων, η Τουρκία αποβλέπει στην μόνιμη χειραγώγηση των μουσουλμάνων της Θράκης και στην μετατροπή τους σε μοχλό αποσταθεροποίησεως και αναταραχής στην περιοχή. Το υποτιθέμενο δε ενδιαφέρον της για την άνοδο του βιοτικού επιπέδου και την ευημερία των εγχωρίων ομοθρήσκων της, στην πραγματικότητα, δεν είναι τίποτε άλλο παρά η αναγκαία, για τα μάτια της διεθνούς κοινής γνώμης, πρόφαση, που επιτρέπει και διευκολύνει την διαρκή ανάμειξη της στα ζητήματα της Θράκης. Εκμεταλλεζόμενη άριστα την διεθνή συγκυρία και την έξαρση, ιδίως μετά την κατάρρευση των κομμουνιστικών καθεστώτων, του διεθνούς ενδιαφέροντος για τις μειονότητες, η

Τουρκία επικαλείται συνεχώς ανύπαρκτες παραβιάσεις σε βάρος των ομοθρήσκων της και παρερμηνεύει σκόπιμα και προς όφελός της τις υφιστάμενες διεθνείς συνθήκες και συμφωνίες. Με αυτόν τον τρόπο ικανοποιεί δύο βασικές της επιδιώξεις: Αφ' ενός μεν, την διαμόρφωση ευνοϊκού, υπέρ των απόψεών της, κλίματος στην διεθνή κοινή γνώμη, αφ' ετέρου δε, την καλλιέργεια, στην συνείδηση του μουσουλμανικού πληθυσμού της Θράκης, της πεποιθήσεως ότι, η επιβίωσή του και η ευημερία του εξαρτώνται, αποκλειστικά και μόνο, από το άσβεστο ενδιαφέρον της αποκαλούμενης «Μητέρας Πατρίδας». Στην πραγματικότητα, για την Τουρκία, η διατήρηση της μειονότητας σε κατάσταση κοινωνικής, οικονομικής και πολιτιστικής στασιμότητας και η διαμόρφωση σταθερών και μονίμων συνθηκών αντιπαλότητας, ή, έστω, δυσπιστίας, έναντι του χριστιανικού πληθυσμού της περιοχής, αποτελούν τις «εκ των ων ουκ άνευ» προϋποθέσεις, στις οποίες στηρίζεται η δυνατότητα ελέγχου και χειραγωγήσεως των ομοθρήσκων της στην Θράκη.

Σ' αυτή την συστηματική και σταθερή πολιτική, που απαρεγκλίτως εφαρμόζει η Τουρκία στην Θράκη, ως εκδήλωση της στρατηγικής χρησιμοποίησεως της μειονότητας, ιδίως αφ' ότου η σχεδόν πλήρης εξόντωση του Ελληνισμού στον δικό της εδαφικό χώρο έγειρε αποφασιστικά υπέρ αυτής τη δυνατότητα εκμεταλλεύσεως των εκατέρωθεν δεδομένων, η ελληνική πλευρά αντέδρασε και εν πολλοίς εξακολουθεί να αντιδρά, με έκδηλη αμηχανία, αδυναμία εντοπισμού των ουσιωδών παραμέτρων του προβλήματος, Ελλειψη στρατηγικής και απουσία μακροπρόθεσμης και αποτελεσματικής πολιτικής.

Με αυτά τα δεδομένα, η επί σειρά ετών εφαρμογή περιοριστικών μέτρων σε βάρος της μειονότητας, υπήρξε περισσότερο απόηχος των ανησυχιών και της συναισθηματικής φορτίσεως, που, ευλόγως, προκαλούσε στον εγχώριο χριστιανικό πληθυσμό η επικίνδυνη δράση των κατευθυνόμενων και ελεγχόμενων από την Τουρκία ακραίων μειονοτικών στοιχείων, παρά έκφραση συστηματικής και εμπεριστατωμένης μελέτης του προβλήματος και υιοθετήσεως μιας επιβεβλημένης, αξιόπιστης και μακροπρόθεσμης πολιτικής, στο πλαίσιο συγκεκριμένης στρατηγικής. Το γεγονός ότι, τα περιοριστικά αυτά μέτρα, όχι μόνον δεν επέφεραν το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα της αποθαρρύνσεως των εξτρεμιστικών κύκλων, αλλά, αντιθέτως διευκόλυναν την εις βάρος της χώρας μας προπαγάνδα και δράση τους και συνέβαλαν αποφασιστικά στην συσπείρωση σημαντικού τμήματος του μειονοτικού πληθυσμού υπό την «αιγίδα» της Άγκυρας, αποτελεί ασφαλώς την καλύτερη απόδειξη της πλήρους αξιοποίησεως, από τουρκικής πλευράς, των ευχερειών, που απροσδόκητα της προσέφερε η ελληνική πολιτική....

Η κατάργηση των περιοριστικών μέτρων από την κυβέρνηση Μητσοτάκη (1990), απήλλαξε την ελληνική Πολιτεία από το περιττό και ανούσιο βάρος της δικαιολογήσεως μιας αναχρονιστικής και αναποτελεσματικής πολιτικής, αλλά δεν ήταν εύκολο να αποκαταστήσει αμέσως την ομαλότητα, την αμοιβαία εμπιστοσύνη και την ειλικρίνεια στις σχέσεις των συνοίκων πληθυσμιακών στοιχείων της Θράκης. Η μακροχρόνια διαμόρφωση σχέσεων αλληλοεξαρτήσεως, διαπλεκόμενων συμφερόντων και μηχανισμών υπόπτων συναλλαγών και εκατέρωθεν εξυπηρετήσεων, μεταξύ μερίδων χριστιανικού και μουσουλμανικού πληθυσμού, που κορυφώνεται δυστυχώς και εξ αιτίας του εντόνου κομματικού ανταγωνισμού, ιδίως κατά τις παραμονές εκλογικών αναμετρήσεων, εξακολουθεί να προσφέρει στην τουρκική στρατηγική το απαραίτητο πρόσφορο έδαφος, για την διαιώνιση της εκμεταλλεύσεως της μειονότητας υπέρ των τουρκικών, βραχυπροθέσμων και μακροπροθέσμων, βλέψεων και διεκδικήσεων.

Η θλιβερή αυτή πραγματικότητα, γνωστή στους «περιοικούντας την Ιερουσαλήμ», θα εκλείψει μόνον όταν, το σύνολο των πολιτικών κομμάτων της χώρας, αλλά και οι ντόπιοι κομματικοί και άλλοι παράγοντες, αποφασίσουν να προτάξουν, πάνω και πέρα από οποιαδήποτε άλλη σκοπιμότητα και επιδίωξη, το συμφέρον της Θράκης και, κατ' επέκταση, το εθνικό συμφέρον. Μέχρι να συμβεί τούτο, η τουρκική πολιτική για την Θράκη θα παραμένει πηγή κινδύνων απειλούντων, διαρκώς όλο και περισσότερο, την ομαλότητα της περιοχής, την επ' αυτής εθνική μας κυριαρχία και, γιατί όχι, την εδαφική ακεραιότητα της χώρας.

Η δυσάρεστη αυτή προοπτική «αποκωδικοποιείται» ευκολότατα, αν ανατρέξουμε στις επί μέρους παραμέτρους της τουρκικής στρατηγικής. Στόχοι αυτής της στρατηγικής είναι :

Η φυλετική εξομοίωση και ομογενοποίηση, υπό την σημαία του τουρκισμού, των τριών εθνοτικών ομάδων (Τουρκογενών, Πομάκων και Αθιγγάνων), που συναπαρτίζουν την μουσουλμανική μειονότητα της Θράκης.

Η διαιώνιση της ενδοστρέφειας της μειονότητας και η αποτροπή κάθε προοπτικής κοινωνικής, πολιτιστικής και οικονομικής εντάξεως της στην τοπική κοινωνία.

Η αναγωγή της θρησκείας (μουσουλμανικής) και της γλώσσας (τουρκικής) σε στοιχεία εθνοφυλετικής καθαρότητας, αποτρεπτικά για την οποιαδήποτε μορφής συνύπαρξη ή συμβίωση με τον χριστιανικό

πληθυσμό της περιοχής. Είναι προφανές ότι το «κοσμικό» τουρκικό κράτος δεν διστάζει να «σεβασθεί», στην προκειμένη περίπτωση, το βαθύ θρησκευτικό φρόνημα των μουσουλμάνων της Θράκης, αντί να επιδιώξει την κεμαλικής εμπνεύσεως αντισλαμική πολιτική που, τουλάχιστον επισήμως, εφαρμόζει στην Τουρκία.

Η αναγόρευση της «Μητέρας Πατρίδας» (δηλ. της Τουρκίας) ως μοναδικού και αδιαφιλονίκητου εγγυητή των συμφερόντων, των δικαιωμάτων και των οραμάτων της μειονότητας και η αντίστοιχη «διαπόμπευση» της Ελλάδας, ως απεργαζομένης την διαρκή καταπίεση και εν τέλει την εξόντωση των μουσουλμάνων της Θράκης.

Η διαμόρφωση και εμπέδωση ψυχολογίας, στους κόλπους της μουσουλμανικής μειονότητας, «λαού υπό ξενική κατοχή», που (πρέπει) να ζει, να ονειρεύεται και να αγωνίζεται για την «απελευθέρωσή» του και την «επιστροφή» του στην μητρική αγκαλιά της Τουρκίας.

Οι στόχοι αυτοί της Τουρκίας σε σχέση με την μουσουλμανική μειονότητα της Θράκης δεν έχουν επιλεγεί τυχαίως. Έχει ιδιαίτερη σημασία να διαπιστώσουμε και αν λάβουμε σοβαρότατα υπ' όψη μας ότι, οι στόχοι αυτοί απορρέουν από μια γενικότερη ιδεολογικοπολιτική στρατηγική, της οποίας εμπνευστής και οραματιστής υπήρξε ο Τουργκούτ Οζάλ.

Η μεγάλη ιδεολογικοπολιτική καινοτομία, που πραγματοποιήθηκε επί των ημερών του Οζάλ, μετά από εξήντα (60) περίπου χρόνια συνεπούς κεμαλικής πορείας, ήταν αφ' ενός η επιλογή σαφούς ευρωπαϊκού προσανατολισμού και αφ' ετέρου η σύγκλιση εθνικισμού και Ισλάμ. Παράλληλα ο Οζάλ επιχείρησε να αξιοποιήσει υπέρ της Τουρκίας τις νέες συνθήκες που διαμορφώθηκαν μετά την κατάρρευση του κομμουνισμού και τον διαμελισμό χωρών όπως η Σοβιετική Ένωση και η Γιουγκοσλαβία.

Όπως έχει επισημάνει ο Henry Kissinger, η απουσία μιας βασικής ιδεολογικής ή στρατηγικής απειλής (όπως αυτή διαμορφωνόταν μέχρι το 1989) έχει αφήσει ελεύθερα τα έθνη να ακολουθήσουν εξωτερικές πολιτικές, που βασίζονται ολοένα και πιο πολύ στα άμεσα εθνικά τους συμφέροντα.

Το μεγαλεπήβολο εθνικιστικό σχέδιο του Οζάλ, που στην πράξη εκφράζει την θεωρία του Kissinger, ήταν η δημιουργία ενός άξονα στα Βαλκάνια και τις τουρκόφωνες περιοχές της Ευρασίας, με κέντρο την τουρκική Ανατολία.

Ο άξονας αυτός συνηθίζεται να αποκαλείται μουσουλμανικό ή ισλαμικό τόξο, αλλά ο όρος αυτός μάλλον υπεραπλουστεύει ένα σύνθετο ιστορικό-πολιτικό φαινόμενο, που στην Τουρκία χαρακτηρίζεται ως νεοοθωμανισμός.

Πρόκειται για μια προσπάθεια αναβιώσεως της τουρκοοθωμανικής κληρονομιάς των μουσουλμάνων των Βαλκανίων, με εξαιρετικά φιλόδοξους οραματισμούς, που καθρεφτίζονται στην δήλωση του Οζάλ ότι, « ο 21ος αιώνας θα είναι ο αιώνας των τούρκων, καθώς ο τουρκικός κόσμος θα ελέγχει τον τεράστιο γεωπολιτικό χώρο από την Αδριατική μέχρι το Σινικό Τείχος»

Ανεξαρτήτως των πιθανοτήτων που έχει να γίνει πραγματικότητα ο σύγχρονος αυτός τουρκικός μεγαλοϊδεατισμός, το βέβαιον είναι ότι, η κατεύθυνση προς την οποία κινείται η σημερινή τουρκική εξωτερική πολιτική, οριοθετείται μέσα σ' αυτό το πλαίσιο. Και για λόγους ιδεολογικούς, που προαναφέρθηκαν και για λόγους πρακτικούς, που δεν είναι λιγότερο σημαντικοί.

Η δημοφιλέστατη σε Αμερική και Ευρώπη άποψη ότι, δήθεν, η Τουρκία αποτελεί ανάχωμα του Ισλαμικού κινδύνου, θεμελιώνεται εν πολλοίς στην εντέχνως διοχετευόμενη, από την Άγκυρα, προπαγάνδα ότι, η αναγωγή της σε περιφερειακή υπερδύναμη και ηγέτιδα του μουσουλμανικού κόσμου μπορεί να αποτρέψει ή να ανακόψει τις οποιεσδήποτε αντιδυτικές διαθέσεις άλλων μουσουλμανικών χωρών ή ισλαμικών κινημάτων.

Πρόκειται στην ουσία για εφαρμογή της λαϊκής ρήσεως «βάλανε τον λύκο να φυλάει τα πρόβατα», αλλά κάτι τέτοιο δεν φαίνεται, επί του παρόντος τουλάχιστον, να ενοχλεί ιδιαίτερα τους Ευρωπαίους, παρ' ότι η Τουρκία ελάχιστα κρύβει τις διαθέσεις της.

Σε συνέντευξή του («Le Monde», 23.11.1992), ο τότε πρωθυπουργός και νυν πρόεδρος Σουλεϊμάν Ντεμιρέλ χαρακτήρισε το σύνολο των θρησκευτικών μουσουλμανικών μειονοτήτων στα Βαλκάνια ως Τουρκικές, τόνισε το ενδιαφέρον της χώρας του για τους τουρκικής καταγωγής πληθυσμούς του Β. Ιράκ, του Καυκάσου, της Βοσνίας και της Θράκης και κατέληξε λέγοντας ότι, « αν κανείς δεν θέλει να τους βοηθήσει, θα το κάνουμε μόνοι μας».

Αν λάβουμε υπ' όψη μας ότι, σήμερα η Τουρκία διαθέτει ένα πληθυσμό, που κατά τα 2/3 είναι κάτω των 27 ετών και κατά το 1/2 κάτω των 18 ετών, διαπιστώνουμε ότι, η μεγάλη πλειοψηφία των Τούρκων μεγάλωσε σε περίοδο που κυριαρχούσε ο Οζάλ και η πολιτική του. Κατά συνέπεια

γαλουχήθηκε με τα οράματα μιας τουρκικής υπερδυνάμεως, ονειρεύεται την αναβίωση του οθωμανικού μεγαλείου στα Βαλκάνια και την Ανατολή και επιθυμεί έναν αποφασιστικό ρόλο - τον ρόλο της «Μητέρας Πατρίδας» - στους πληθυσμούς, μεταξύ των οποίων και της Θράκης, που η ίδια θεωρεί και δεν διστάζει να αποκαλεί τουρκικούς .

Όσο και αν φαίνεται «κινδυνολογική» και απίθανη να συμβεί, με δεδομένη την σύγχρονη διεθνή συγκυρία και την υποτιθέμενη αναγκαία ισορροπία δυνάμεων στην περιοχή, η προοπτική της μελλοντικής αποκοπής της Θράκης από τον ελληνικό κορμό, συνιστά, εν τούτοις, υπαρκτή απειλή, συχνά μη κρυπτόμενη, όπως προαναφέρεται, από την Τουρκία. Άλλωστε, αν οι απώτερες επιδιώξεις των γειτόνων μας ήσαν διαφορετικές, ασφαλώς και θα ήταν διαφορετική και η στάση της Τουρκίας έναντι της μειονότητας, αλλά και έναντι της Ελλάδας σε σχέση με την τελευταία.

Το εγγενές «μειονέκτημα» της ελληνικής πλευράς, πέρα από την ιδιόρρυθμη κατάσταση, που έχει διαμορφώσει στην Θράκη η προαναφερομένη ιδιοτελής πρόταξη σκοπιμοτήτων, που ουσιαστικά αντιστρατεύονται και μάχονται τα εθνικά μας συμφέροντα, έγκειται στις παραμέτρους που επιβάλλει το υπό διαμόρφωση διεθνές πλαίσιο προστασίας των μειονοτήτων.

Σύμφωνα λοιπόν με τις σύγχρονες αντιλήψεις, στο χώρο του Διεθνούς Δικαίου, η λυδία λίθος της προστασίας των μειονοτήτων είναι το δικαίωμα αυτό-προσδιορισμού της μειονότητας, δηλαδή η προσωπική ελευθερία του «ανήκειν». Η πανηγυρική επιβεβαίωση αυτής της αντιλήψεως εδράζεται στο Καταληκτικό Κείμενο της Συνδιασκέψεως της ΔΑΣΕ, στην Κοπεγχάγη (29.6.1990), όπου ρητώς ορίζεται ότι, «το να ανήκει κανείς σε μια (εθνική) μειονότητα είναι ζήτημα που αναφέρεται στην προσωπική του επιλογή» (άρθρο 32.6). Ως συνέπεια αυτής της αντιλήψεως διαμορφώνεται μια σειρά νομικών υποχρεώσεων και ηθικών δεσμεύσεων, οι κυριότερες των οποίων είναι οι εξής:

Η ύπαρξη μιας μειονότητας δεν είναι (πλέον) το αποτέλεσμα της αναγνωρίσεώς της από κάποιο συμβατικό κείμενο, αλλά η συνισταμένη της συλλογικής διεκδικητικής επιθυμίας μιας ομάδας ατόμων να αυτοπροσδιορισθεί ως μειονότητα, με βάση κάποια κοινά πρωτογενή χαρακτηριστικά (φυλή, θρησκεία, γλώσσα, παράδοση κλπ.)

Η έννοια της προστασίας της μειονότητας δεν περιορίζεται στην εξασφάλιση των συνταγματικών προϋποθέσεων, που κατοχυρώνουν την ίση μεταχείριση των μειονοτικών έναντι του λοιπού πληθυσμού της δεδομένης χώρας, αλλά επιβάλλει και την εξασφάλιση διαφορετικής

μεταχειρίσεως προκειμένου να ικανοποιηθεί η απόλαυση δικαιωμάτων, που απορρέουν από την ιδιαιτερότητα της μειονότητας σε σχέση με την πλειονότητα της χώρας αυτής.

Η συλλογική συνείδηση της ιδιαιτερότητας, που διαφοροποιεί την (μειονοτική) ομάδα και η εκδήλωση της κοινής βουλήσεως των ατόμων που την απαρτίζουν να διατηρηθεί ως μειονότητα δικαιολογεί και επιτρέπει την εκδήλωση, από μέρους της, σειράς πρωτοβουλιών και ενεργειών, που αποβλέπουν στην εξυπηρέτηση των συμφερόντων της και την διασφάλιση των δικαιωμάτων της και της εν γένει προστασίας της (π.χ. ίδρυση σωματείων ή συλλόγων, δημιουργία αντιπροσωπευτικού οργάνου ή πολιτικού κόμματος κλπ.)

Η αρχή της αμοιβαιότητας είναι ασυμβίβαστη με την έννοια των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και η δημοκρατική φύση του πολιτεύματος μιας χώρας συνεπάγεται *de facto* και *de jure* την αποδοχή την ανοχή και την προστασία της μειονότητας, που ζει στο έδαφός της.

Η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων δεν ανάγεται πλέον στην εσωτερική δικαιοδοσία των κρατών και πάντως η περί αυτών συζήτηση και η ενέργεια αρμοδίων διεθνών οργάνων δεν αποτελεί επέμβαση στην εσωτερική δικαιοδοσία των κρατών. Η δε έννοια της εσωτερικής δικαιοδοσίας (ή, επί το πομπωδέστερο, η μη ανάμειξη στις εσωτερικές υποθέσεις των κρατών) συνεχώς συρρικνώνεται.

Με αυτά τα δεδομένα φαίνεται, κατ' αρχήν, ότι, η ελληνική επιχειρηματολογία, στηριζόμενη κυρίως, στην άρνηση παραδοχής της υπάρξεως εθνικής μειονότητας, και μάλιστα τουρκικής, όπως χαρακτηρίζεται από την Τουρκία αλλά και από τα ακραία στοιχεία της ίδιας της μειονότητας, είναι ασθενής. Η επίκληση, εξ άλλου, της αρχής της αμοιβαιότητας, πέραν του ότι έχει πλέον καταστεί σχεδόν άνευ αντικειμένου, εξ αιτίας της συρρικνώσεως του ελληνικού στοιχείου της Τουρκίας, δεν αποτελεί, υπό το φως των συγχρόνων αντιλήψεων, λόγο αίροντα την υποχρέωση σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ιδίως μάλιστα για δημοκρατική και ευνομούμενη χώρα όπως η Ελλάδα. Το ίδιο ισχύει και για την περίπτωση επικλήσεως της Συνθήκης της Λωζάνης, η οποία εξασφαλίζει κυρίως την προστασία της θρησκείας και της γλώσσας των μουσουλμάνων της Θράκης, χωρίς τούτο να σημαίνει ότι εξαντλείται στην τήρηση αυτής της Συνθήκης η υποχρέωση προστασίας της μειονότητας. Τέλος, η επίκληση της περιφρονήσεως, που επιδεικνύει η Τουρκία ως προς τα μειονοτικά και εν γένει τα ανθρώπινα δικαιώματα, ανεξαρτήτως της δεδομένης και αποδεδειγμένης βασιμότητας της σχετικής επιχειρηματολογίας, δεν ισοσκελίζει την ενδεχόμενη αντίστοιχη συμπεριφορά και δεν επιτρέπει

(ακόμη και για λόγους ηθικούς, κοινωνικούς και πολιτισμικούς) την οποιαδήποτε σκέψη απομιμήσεως καταδικαστέων προτύπων.

Όμως, το διαμορφούμενο, κατά τα ανωτέρω, πλέγμα διεθνούς προστασίας των μειονοτήτων, κάθε άλλο παρά επιτρέπει την καταχρηστική άσκηση των μειονοτικών δικαιωμάτων και την ασύδοτη δράση και συμπεριφορά μειονοτικών ομάδων, όταν μάλιστα είναι προφανής η εξυπηρέτηση στόχων προερχομένων από εξωγενείς παράγοντες.

Η αποδεδειγμένη στρατηγική επιλογή της Τουρκίας να χρησιμοποιεί την μουσουλμανική μειονότητα της Θράκης για την εξυπηρέτηση των έναντι της Ελλάδας διεκδικήσεων της (είτε αυτές ανάγονται στην αποσταθεροποίηση της χώρας μας, είτε στην αμφισβήτηση των κυριαρχικών της δικαιωμάτων, είτε, τέλος, στην απειλή της εδαφικής μας ακεραιότητας), προδιαγράφει το πλαίσιο μέσα στο οποίο οφείλει και πρέπει να κινείται η χώρα μας, προκειμένου να αποτρέψει την ηθικώς και νομικώς απαράδεκτη εκμετάλλευση των εγχωρίων μουσουλμάνων. Η διαρκής προσπάθεια της Τουρκίας να αποκομίσει οφέλη από την ύπαρξή τους, όχι μόνον αντιστρατεύεται κάθε έννοια δικαίου, αλλά και συνιστά, καθ' εαυτή, παραβίαση των μειονοτικών και ανθρωπίνων δικαιωμάτων, αφού η διεκδικητική στάση της μειονότητας, ακόμη και στις πλέον ακραίες εκδηλώσεις της, κάθε άλλο παρά σημαίνει ταύτιση με τις τουρκικές αξιώσεις και επιδιώξεις.

Η από τουρκικής πλευράς επιχειρούμενη ομογενοποίηση των τριών εθνοτικών ομάδων της μειονότητας υπό την σημαία του «τουρκισμού», αποτελεί ανιστόρητη διαστρέβλωση των φυλετικών δεδομένων και συνιστά κατάφορη παραβίαση των μειονοτικών δικαιωμάτων, των οποίων την προστασία υποτίθεται ότι ευαγγελίζεται και διεκδικεί. Έστω και αν το κυρίαρχο αριθμητικά στοιχείο της μειονότητας είναι οι τουρκογενείς μουσουλμάνοι, που διευρύνουν συνεχώς την επιρροή τους, εκμεταλλευόμενοι τα σφάλματα της ελληνικής πολιτείας και ενισχυόμενοι από την ασύδοτη δράση του τουρκικού Προξενείου, η μουσουλμανική μειονότητα της Θράκης δεν αποτελεί μια κλειστή ομάδα με δεδομένη εθνική ταυτότητα, αλλά μια ανοικτή πολυδιάστατη συσσωμάτωση με επάλληλες ταυτότητες. Συνεπώς, η εξομοίωση τριών, σαφώς διακρινόμενων από φυλετικής, γλωσσικής και πολιτισμικής απόψεως, εθνοτικών ομάδων και η υπαγωγή τους στην τουρκική, άνευ άλλου λόγου, εκτός του προδήλου αλυτρωτικού πνεύματος, που επιχειρεί να ενσταλάξει η Τουρκία στη συνείδηση των μουσουλμάνων της Θράκης, δεν διαφέρει ουσιαστικά από την οποιαδήποτε άλλη άρνηση αναγνώρισεως της ιδιαιτερότητας της μειονότητας. Το γεγονός ότι, μερίδα των Πομάκων ή των Αθιγγάνων της Θράκης

αυτοπροσδιορίζονται σήμερα ως «Τούρκοι», δεν αναιρεί την προαναφερομένη διαπίστωση, αφού η επιλογή της εθνικής μειονότητας, στην προκειμένη περίπτωση, δεν είναι προίον ελεύθερης βουλήσεως, όπως ρητώς απαιτεί το άρθρο 3 παρ.1της Συμβάσεως-Πλαισίου για την προστασία των εθνικών μειονοτήτων, που υιοθέτησε το Συμβούλιο της Ευρώπης το 1995, αλλά αποτέλεσμα καταπιεστικής επιρροής, που ασκείται στην μειονότητα της Θράκης από ακραία στοιχεία απολύτως ελεγχόμενα και κατευθυνόμενα από την Τουρκία, μέσω του Προξενείου της στην Κομοτηνή.

Αυτή η σαφής και ποικιλοτρόπως εκδηλουμένη τάση της Τουρκίας να εκμεταλλεύεται την μειονότητα για την εξυπηρέτηση στόχων, που ουδεμία σχέση έχουν με την πολιτική, κοινωνική και οικονομική θέση των μουσουλμάνων, αντιστρατεύεται ευθέως σειρά διεθνών κειμένων, τα οποία συνθέτουν το πλέγμα προστασίας των μειονοτικών δικαιωμάτων. Επειδή δε η μειονότητα ζει, δρα και αναπτύσσεται στο πλαίσιο της έννομης τάξεως της χώρας εγκαταστάσεώς της, είναι αυτονόητο ότι, έχουν πλήρη εφαρμογή και οι διατάξεις οι οποίες ρυθμίζουν τα δικαιώματα, αλλά και τις αντίστοιχες υποχρεώσεις του συνόλου των ατόμων που συναπαρτίζουν τον πληθυσμό του συγκεκριμένου κράτους. Έτσι, π.χ. το άρθρο 30 της Οικουμενικής Διακηρύξεως των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (1948) απαγορεύει την καταχρηστική άσκηση των ατομικών δικαιωμάτων και υποδηλώνει πως τα ακραία όρια της ασκήσεως ενός δικαιώματος υπερβαίνονται, όταν προσβάλλονται τα δικαιώματα του πλησίον. Επίσης, το άρθρο 29 παρ.1 της ίδιας διακηρύξεως αναφέρει ότι, «το άτομο έχει υποχρεώσεις προς την κοινότητα, μέσα στην οποία μόνο είναι δυνατή η ελεύθερη και πλήρης ανάπτυξη της προσωπικότητά του». Η φράση επαναλαμβάνεται στο προοίμιο των δύο Συμφώνων των Ηνωμένων Εθνών του 1966:το Διεθνές Σύμφωνο Ατομικών και Πολιτικών Δικαιωμάτων (ΔΣΑΠ) και το Διεθνές Σύμφωνο Οικονομικών, Κοινωνικών και Πολιτιστικών Δικαιωμάτων (ΔΣΟΙΚΠ). Επί πλέον στο πρώτο από τα προαναφερθέντα Σύμφωνα (ΔΣΑΠ), ρητώς μνημονεύονται (άρθρο 5) και τα άτομα ως αποδέκτες της απαγορεύσεως της καταχρηστικής ασκήσεως των δικαιωμάτων, ενώ, εκ παραλλήλου η απαγόρευση επικεντρώνεται στον έλεγχο του σκοπού (Objective) της ασκήσεως μιας δραστηριότητας (Activity). Με βάση την ρητή αυτή απαγόρευση είναι προφανές ότι, εάν η άσκηση μιας δραστηριότητας γίνεται για σκοπό διαφορετικό από εκείνον για τον οποίο αναγνωρίζεται το αντίστοιχο δικαίωμα μέσα σε μια δημοκρατική κοινωνία, τότε, χωρίς να πλήττεται το δικαίωμα, η συγκεκριμένη δραστηριότητα είναι παράνομη. Κατά συνέπεια, είναι απολύτως νόμιμη η ίδρυση ενός σωματίου από μέλη της μειονότητας για την επιδίωξη σκοπών επιτρεπομένων από την ελληνική έννομη τάξη, αλλά ασφαλώς απαγορεύεται η άσκηση δραστηριοτήτων ξένων

προς το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται η ανεγνωρισμένη δράση του σωματείου αυτού, όπως π.χ. η επιλογή του Μουφτή ή η άρνηση αποδοχής των σχολικών βιβλίων.

Η έξαρση του ενδιαφέροντος για την θέση των μειονοτήτων, που εκδηλώθηκε ποικιλοτρόπως, ιδίως μετά την κατάρρευση των κομμουνιστικών καθεστώτων, εξειδίκευσε το πλαίσιο της προστασίας τους, με αποτέλεσμα στις γενικότερες διατάξεις περί προστασίας των ανθρωπίνων και ατομικών δικαιωμάτων να προστεθούν ειδικές ρυθμίσεις αποκλειστικώς αναφερόμενες στις μειονότητες. Η Τουρκία επιχειρεί να εκμεταλλευθεί, πάντοτε υπέρ των δικών της επιδιώξεων, αυτό το «ευνοϊκό» για τις μειονότητες κλίμα επικαλούμενη, επιλεκτικά και κατά το συμφέρον της πάντοτε, την ανάγκη σεβασμού των δικαιωμάτων των «τούρκων»-μουσουλμάνων της Θράκης, που, υποτίθεται, παραβιάζονται από την Ελλάδα.. Στην προκειμένη περίπτωση μάλιστα είναι αποκαλυπτικό των προθέσεων της ότι, η γειτονική χώρα αποδίδει χαρακτηριστικά κοινής εθνοφυλετικής καταγωγής στους μουσουλμάνους της Θράκης, οι οποίοι στην πραγματικότητα στερούνται αυτών των προϋποθέσεων και, ταυτόχρονα, αρνείται την αναγνώριση αυτής της ιδιαιτερότητας στους Κούρδους, που αποδεδειγμένα αποτελούν μειονότητα με ιδιαίτερη φυλετική, γλωσσική και πολιτισμική προέλευση. Ακριβώς γι' αυτό τον λόγο ο τούρκος αντιπρόσωπος, κατά τη συζήτηση του Σχεδίου Συμβάσεως για την προστασία των μειονοτήτων από την «Επιτροπή της Βενετίας», πολέμησε με φανατισμό τον υιοθετηθέντα ορισμό της μειονότητας, που «αυτοματοποιεί» την αναγνώρισή της, εφ' όσον συγκεντρώνει τέσσαρες προϋποθέσεις: ιδιαίτερα χαρακτηριστικά (εθνικά, θρησκευτικά ή γλωσσικά), διαφοροποίηση σε σχέση με τον λοιπό πληθυσμό, θέληση μειονοτικής ταυτότητας, ιθαγένεια του κράτους εγκαταστάσεως. Είναι επίσης χαρακτηριστικό ότι σε κάθε ευκαιρία (π.χ. Διάσκεψη για την Ανθρώπινη Διάσταση, Κοπεγχάγη 1990, Συνάντηση της Γενεύης του 1991 και του Ελσίνκι 1992) η Τουρκία δηλώνει ότι ο όρος «εθνικές μειονότητες» καλύπτει μόνον ομάδες το καθεστώς των οποίων έχει αναγνωρισθεί βάσει διμερών ή πολυμερών συμφωνιών από την ίδια!

Στο προαναφερθέν Σχέδιο, που η ολομέλεια της Επιτροπής της Βενετίας υιοθέτησε, τον Φεβρουάριο του 1991, περιέχονται διατάξεις σχετικές με τις υποχρεώσεις των μειονοτήτων (άρθρα 1 παρ 2& 3, 15). Ειδικότερα:

απαγορεύεται κάθε αποσχιστική κίνηση εκ μέρους των μειονοτήτων. Η θέση των μειονοτήτων είναι εξ ορισμού μέσα στο κράτος στο οποίο ζει.

Στα μέλη των μειονοτήτων δεν εφαρμόζεται μόνον η ισότητα ως προς

τα δικαιώματα, αλλά και η ισότητα ως προς τις υποχρεώσεις. Τούτο σημαίνει ότι οι ανήκοντες στην μειονότητα οφείλουν να εκπληρώνουν νομιμοφρόνως (loyalement) όλες τις υποχρεώσεις που βαρύνουν κάθε υπήκοο του κράτους στο οποίο ζουν.

Κατά την άσκηση των δικαιωμάτων τους οι μειονότητες οφείλουν να σέβονται την εθνική νομοθεσία, καθώς και τα δικαιώματα των άλλων και ιδιαίτερα τα δικαιώματα της πλειονότητας.

Στο ίδιο πνεύμα κινείται και η Σύμβαση-Πλαίσιο για την προστασία των εθνικών μειονοτήτων του Συμβουλίου της Ευρώπης (1995), που έστω και αν δεν έχει, κατά την ελληνική θέση, πεδίο εφαρμογής για την μουσουλμανική μειονότητα, αποτυπώνει τις κρατούσες αντιλήψεις στον χώρο του διεθνούς δικαίου και οριοθετεί το πλαίσιο αναπτύξεως της σχετικής επιχειρηματολογίας από ελληνικής πλευράς.

Ειδικότερα, το άρθρο 20 της Συμβάσεως-Πλαισίου ορίζει ότι, «Κατά την άσκηση των δικαιωμάτων και των ελευθεριών που απορρέουν από τις αρχές που εξαγγέλλονται στην παρούσα Σύμβαση-Πλαίσιο, τα πρόσωπα που ανήκουν σε εθνικές μειονότητες σέβονται την εθνική νομοθεσία και τα δικαιώματα των άλλων, ιδίως δε των προσώπων που ανήκουν στην πλειονότητα ή σε άλλες εθνικές μειονότητες».

Επίσης, το άρθρο 21 ορίζει ότι, «Καμία από τις διατάξεις της παρούσης συμβάσεως-Πλαισίου δεν μπορεί να ερμηνευθεί κατά τρόπο συνεπαγόμενο οποιοδήποτε δικαίωμα για κάποιο άτομο να επιδοθεί σε δραστηριότητα ή να εκτελέσει πράξεις αντίθετες προς τις θεμελιώδεις αρχές του διεθνούς δικαίου και κυρίως την κυριαρχική ισότητα, την εδαφική ακεραιότητα και την πολιτική ανεξαρτησία των κρατών».

Συνεπώς υφίσταται διττή υποχρέωση, για εκείνους που αυτοαποκαλούνται «Τούρκοι», έναντι της ελληνικής πολιτείας, της οποίας είναι υπήκοοι: Από την μια πλευρά η υποχρέωση σεβασμού της εθνικής νομοθεσίας και των δικαιωμάτων των τρίτων προσώπων που ανήκουν στην πλειονότητα, από την άλλη δε πλευρά, η υποχρέωση αποχής από κάθε δραστηριότητα, που έρχεται σε αντίθεση προς θεμελιώδεις αρχές που διέπουν στο διεθνές πεδίο την ασφάλεια του κράτους.

Επί πλέον το δικαίωμα αυτοπροσδιορισμού, που κατοχυρώνεται με το άρθρο 3 παρ. 1 της Συμβάσεως-Πλαισίου, δεν επιτρέπει την υποχρεωτική ταύτιση ενός ατόμου με την ομάδα στην οποία, με βάση τα κοινά αντικειμενικά χαρακτηριστικά, ανήκει. Η ομάδα δεν μπορεί να εξαναγκάσει τα μέλη της να αφομοιωθούν σ' αυτή, αφού το δικαίωμα

στην διαφορά λειτουργεί όχι μόνο σε σχέση με την πλειονότητα, αλλά και στο εσωτερικό της ίδιας της μειονοτικής ομάδας. Αυτονόητο είναι ότι, τούτο, πολύ περισσότερο, ισχύει στην περίπτωση των Πομάκων και των Αθιγγάνων, που λόγω καταγωγής (φυλετικής, γλωσσικής, πολιτισμικής) διαφοροποιούνται πλήρως από τους Τουρκογενείς μουσουλμάνους της Θράκης.

Εξ άλλου το υποτιθέμενο ενδιαφέρον της Τουρκίας για την μουσουλμανική μειονότητα της Θράκης, που με βάση τις σύγχρονες αντιλήψεις είναι θεμιτό και δεν αποτελεί ανάμειξη στις εσωτερικές υποθέσεις της Ελλάδας, δεν μπορεί να είναι ανεξέλεγκτο και απεριόριστο, σε βαθμό που να μετατρέπεται, όπως «...θα εφαρμοσθούν με καλή πίστη, πνεύμα κατανόησης και ανεκτικότητας, καθώς επίσης με σεβασμό των αρχών της καλής γειτονίας, των φιλικών σχέσεων και της συνεργασίας πράγματι συμβαίνει, σε στοιχείο επιθετικής εξωτερικής πολιτικής. Το άρθρο 2 της Συμβάσεως-Πλαισίου ρητώς ορίζει ότι, οι διατάξεις της μεταξύ των κρατών».

Το διαμορφούμενο πλαίσιο προστασίας των μειονοτήτων, αλλά και το πλέγμα των ρυθμίσεων που καθορίζει της υποχρεώσεις των τελευταίων έναντι της πλειονότητας και του κράτους εγκαταστάσεώς τους, ανεξαρτήτως της νομικής τους ισχύος, εμπεριέχουν πολιτική και ηθική δέσμευση ανάλογη του βαθμού δημοκρατικότητας των ενδιαφερομένων μερών. Η εκ μέρους της Τουρκίας συστηματική περιφρόνηση των υποχρεώσεων αυτής της μορφής και η, εκ διαμέτρου αντίθετη, προβολή παραλόγων αξιώσεων και αβασίμων διεκδικήσεων δεν πρέπει να καταλήγει, εξ αιτίας της αδράνειας ή της ελλείψεως προπαρασκευής και ετοιμότητας, στην ουσιαστική αποδυνάμωση των θέσεών μας και την συνακόλουθη εδραίωση των απαραδέκτων επιδιώξεών της γειτονικής χώρας.

Οι παραλείψεις και τα σφάλματα του παρελθόντος, καθιστούν επιτακτική, σήμερα, την ανάγκη μιας τεκμηριωμένης και συστηματικής ενημερώσεως, ώστε να κατανοήσει η διεθνής κοινή γνώμη ότι, η προστασία της μειονότητας μπορεί να προέλθει μόνον από την Ελλάδα. Σε αντίθεση με την δεδομένη δημοκρατική ευαισθησία της χώρας μας, ο ρόλος που επιφυλάσσει η Τουρκία στην μειονότητα είναι αυτός του «Δούρειου ίππου» για την εξυπηρέτηση των εις βάρος της χώρας μας τουρκικών συμφερόντων. Μια ευημερούσα και ακμάζουσα μειονότητα ουδόλως εξυπηρετεί τον τουρκικό σχεδιασμό, αφού αποδυναμώνεται η βασική επιχειρηματολογία εναντίον της ελληνικής Πολιτείας. Η αποκοπή των διαύλων επιρροής και προπαγάνδας, που ελέγχονται από το Προξενείο, αποτελεί την θεμελιώδη προϋπόθεση για την απεμπλοκή των μουσουλμάνων από την υπονομευτική της ομαλότητας της Θράκης

ενεργοποίησή τους. Η αποτροπή της εξομοιωτικής τακτικής σε βάρος των Πομάκων και των Αθιγγάνων, συνιστά διακεκριμένη έκφραση μειονοτικής προστασίας και προϋποθέτει, έστω και καθυστερημένα, την αποφασιστική και δυναμική αντίδραση σε κάθε προσπάθεια σφετερισμού των δικαιωμάτων τους. Τέλος, η εξουδετέρωση του ανηθίκου και παρανόμου πλέγματος συμφερόντων και συναλλαγής, μεταξύ μερίδας του χριστιανικού και του μουσουλμανικού πληθυσμού, θα αποκαταστήσει το κύρος και την αξιοπιστία του ελληνικού κράτους και θα ματαιώσει την καταστρεπτική εκμετάλλευση αυτών των φαινομένων προς όφελος της τουρκικής πλευράς.